

Utlåtande 2008: RVI (Dnr 327-3313/2007, 327-1743/2006)

Rätten för alla stockholmare över 75 år att få tillgång till två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning

Motion av Leif Rönngren (s) (2007:30)

Försöksverksamhet under två år med fyra timmars hemtjänst med förenklad biståndsprovning för pensionärer över 80 år

Hemställan från Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion (2007:30) av Leif Rönngren (s) avslås.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande
Maria-Gamla stans stadsdelsnämnds, nuvarande Södermalms stadsdelsnämnd, hemställan om att på försök under två år erbjuda pensionärer över 80 år hemtjänst en till fyra timmar per månad genom förenklad biståndsprovning avslås.

Föredragande borgarrådet Ewa Samuelsson anför följande.

Ärendena

I motion (2007:30) av Leif Rönngren (s) föreslås att alla äldre över 75 år ges rätt till två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning samt att detta beaktas och implementeras i budget för 2008. Äldre skulle, enligt motionären, på detta sätt själva få makten över vad som ska utföras i hemmet och därtill få makten över hur och när hemtjänsten utförs. Motionären påpekar att det i flera rapporter och utvärderingar skildras hur det inte fungerar med biståndsbedömningar eller utförande och uppföljning av insatser. Motionären anser därmed att det är dags att ta ett steg bort från den befintliga modellen för värdering av behov och insatser. Fördelen med att avsätta två timmar i veckan utifrån den enskilde äldre är, enligt motionären, att personalen bättre får använda sin yrkeskompetens och erfarenhet utifrån hur det ser ut på plats vid tillfället och inte vad som myndigheten beslutat vid en tidigare bedömning.

I samband med Maria-Gamla stans stadsdelsnämnds verksamhetsplan för 2006 beslutade nämnden att hemställa hos kommunstyrelsen att på försök under två år erbjuda pensionärer över 80 år hemtjänst en till fyra timmar per månad genom förenklad biståndsbedömning. Syftet med försöket skulle vara att den äldre själv avgör behovet av serviceinsatser. Utbudet av serviceinsatser skulle inte regleras så länge det handlade om hemmets skötsel, inköp, enklare matlagning, social samvaro, promenader, skötsel av sällskapsdjur samt stödinsatser i samband med dusch. Avgift för insatsen inom försöket baseras på en timavgift på 180 kronor eller enligt ordinarie hemtjänsttaxa.

Beredning

Motion (2007:30) av Leif Rönngren (s) har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden samt till stadsdelsnämnderna Skarpnäck, Spånga-Tensta, och Södermalm. Kommunstyrelsens pensionärsråd har inkommit med synpunkter på ärendet den 15 januari 2008.

Stadsledningskontoret anser att intentionerna i förslaget uppfylls på annat sätt. Alla kommuninvånare i staden över 75 år erhåller vaktmästartjänster upp till sex timmar per år utan biståndsbeslut och i budget för 2008 beslutades att alla över 75 år som inte är beviljade andra insatser ska erbjudas ett förebyggande hembesök. Stadsledningskontoret påpekar att det i äldrecentrums utvärdering av det försök med förenklad biståndsprovning som genomförts i Hägersten och Norrmalms stadsdelsnämnder framgår att större delen av dem som har

ansökt om hemtjänst med förenklad biståndsbedömning skulle ha erhållit ordinarie hemtjänst.

Äldrenämnden anser att det är av stor vikt att staden inte inför någon ny form av hemtjänst. Äldrenämnden anser att det i längden skulle vara ohållbart att ha två helt olika upplägg av hemtjänst parallellt. Det finns, enligt nämnden, en uppenbar risk att det skulle uppfattas som att hemtjänst gavs i olika kvalitetsnivåer där de med minst behov fick störst inflytande över både insatser och tid och de med störst behov fick mindre möjligheter till detta inflytande. Äldrenämnden beslutade också vid sitt sammanträde den 22 januari 2008 att ge äldreförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag på uppföljning av effekterna av de nya riktlinjerna, servicetjänster i form av vaktmästarservice samt förebyggande hembesök.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att förslaget är behjärtansvärt och det kan tillsammans med vaktmästarservice och förebyggande hembesök verka förebyggande för äldre. Hemtjänst med förenklad biståndsbedömning bör gälla från 80 år, med fyra timmar per månad, i enlighet med det försök som tidigare genomförts. Nämnden anser att en förutsättning för att förslaget kan genomföras är att ekonomiska resurser tillförs stadsdelsförvaltningarna.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att förslaget innebär en del problem. Många yngre än 75 år är i behov av hjälp och en hel del över 80 klarar sig utmärkt själva. Nämnden anser att idén att fullt friska kapabla 75-åringar ska kunna disponera två timmar i veckan av samhällets resurser är fel.

Södermalms stadsdelsnämnd hänvisar till försöksverksamheten med förenklad biståndsbedömning för äldre som fyllt 80 år som pågick i stadsdelsområdena Hägersten och Norrmalm mellan åren 2004-2005. Äldrecentrum utvärderade projektet och i rapporten framkom inte något större behov av tjänsten. Nämnden föreslår att frågan om förenklad biståndsbedömning tas upp på nytt efter genomförd utvärdering av de förebyggande hembesöken.

Kommunstyrelsens pensionärsråd anser att det är hög tid att utforma ett system där myndighetsbeslutet kommer att uttryckas i hemtjänsttimmar per vecka. Kommunstyrelsens pensionärsråd ställer sig positivt till tankegångarna i motionen och poängterar att rådet vid flera tillfällen har framfört sin eftersträvan att öka de äldres eget inflytande på hemtjänstens uppgifter i det egna hemmet.

Hemställan från Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd om försöksverksamhet under två år med fyra timmars hemtjänst med förenklad biståndsprovning för pensionärer över 80 år har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att intentionerna i förslaget uppfylls på annat sätt. Alla kommuninvånare i staden över 75 år erhåller vaktmästartjänster upp till sex timmar per år utan biståndsbeslut och i budget för 2008 beslutades att alla över 75 år som inte är beviljade andra insatser ska erbjudas ett förebyggande hembesök. Stadsledningskontoret påpekar att det i äldrecentrums utvärdering av det försök med förenklad biståndsprövning som genomförts i Hägerstens och Norrmalms stadsdelsnämnder framgår att större delen av dem som har ansökt om hemtjänst med förenklad biståndsbedömning skulle ha erhållit ordinarie hemtjänst.

Mina synpunkter

Det är givetvis angeläget att insatserna inom äldreomsorgen i Stockholms stad ska utformas i samråd med den enskilde och så långt som det är möjligt tillgodose den enskildes önskemål. Äldre personer ska uppleva att staden erbjuder trygghet och flexibilitet. Motionären anser att alla stockholmare över 75 år ska få tillgång till två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning. Min mening är att det inte fungerar att ha två system för hemtjänst vid sidan av varandra. Det finns en risk att det skulle uppfattas som att hemtjänst gavs i olika kvalitetsnivåer där de med minst behov fick störst inflytande över både insatser och tid och de med störst behov fick mindre möjligheter till detta inflytande.

Från och med 1 januari 2008 har nya riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen införts. En viktig förändring med de nya riktlinjerna är att de ökar flexibiliteten i hemtjänstinsatserna och den enskildes möjlighet att inom ramen för biståndsbeslutet, omdisponera och begära avsteg från vissa insatser för att få annat utfört. Alla stockholmare över 75 år har rätt att få hjälp med vaktmästarservice upp till sex timmar per år, utan någon form av biståndsbeslut, vilket är en god satsning för att förebygga skador bland äldre. Vidare beslutades det i 2008 års budget att alla över 75 år som inte är beviljade andra insatser ska erbjudas ett förebyggande hembesök. Det förebyggande hembesöket ger den äldre en god inblick i vilka insatser som staden erbjuder såväl som att den äldres eventuella behov av bistånd uppmärksammas.

Hägerstens respektive Norrmalms stadsdelsnämnd startade under hösten 2004 en försöksverksamhet där personer över 80 år kunde få hemtjänst upp till fyra timmar per månad genom förenklad biståndshandläggning. De enskilda fick själva bestämma vilka serviceinsatser som skulle utföras och hur tiden skulle fördelas. Försöket har utvärderats av stiftelsen Stockholms läns Äldre-

centrum. Utvärderingen visar att de pensionärer som deltog i försöket uppskattade möjligheten att själva få bestämma vilka insatser som skulle utföras.

I utvärderingen framkom emellertid att så gott som samtliga deltagare skulle ha beviljats hemtjänst enligt sedvanlig handläggning om en sådan framställts. Majoriteten av deltagarna ville främst ha hjälp med tunga hushållssysslor såsom städning. Ett dilemma var dock att deltagarna i försöket hade ett stort inflytande över de insatser som gavs medan personer med ordinarie hemtjänst inte hade samma möjligheter till inflytande.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd har ansökt om att få genomföra ett liknande försök som Hägersten och Norrmalm. Jag anser, som tidigare påpekats, att det i längden är ohållbart med två helt olika upplägg för hemtjänsten. De positiva erfarenheterna från försöket bör tas tillvara och alla som erhåller hemtjänst ska tydligare kunna förfoga över tiden enligt egna önskemål.

Staden bör inte införa någon ny form av hemtjänst. Effekterna av de nya riktlinjerna, servicetjänster i form av vaktmästarservice samt förebyggande hembesök bör följas upp för att få en bild av om dessa insatser har fått en avsedd inverkan.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2007:30) av Leif Rönngren (s) om rätten för alla stockholmare över 75 år att få tillgång till två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning.
3. Hemställan från Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd om försöksverksamhet under två år med fyra timmars hemtjänst med förenklad biståndsprovning för pensionärer över 80 år

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Roger Mogert* (s) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag till beslut avslås.
2. Motion (2007:30) av Leif Rönngren (s) bifalles.
3. Hemställan från Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd om försöksverksamhet besvaras med att en permanent verksamhet för hemtjänst med förenklad biståndsbedömning införs för personer över 75 år.
4. Därutöver vill vi framföra följande.

Vi socialdemokrater vill garantera våra äldre en trygg och inflytelserik vardag. I vår reservationsbudget för 2008 gav vi därför äldreomsorgen i uppdrag att implementera just detta förslag. Vi avsatte dessutom 159 miljoner kronor utöver den borgerliga majoriteten på äldreomsorgen.

Det föredragande borgarrådet menar att det redan idag sker mycket för att uppfylla de intentioner som förslaget innebär. Fakta visar att livskvalitén för de äldre tvärtom försämras i dagens Stockholm. Det vi presenterar i vårt förslag till motion uppfylls inte i borgarnas Stockholm.

Verkligheten visar snarare att personalnedskärningar sker inom äldreomsorgen, där hitintills 130 personer har fått sluta på grund av övertalighet. Uppgifter från Socialstyrelsens äldreguide visar information i linje med detta, då guiden pekar på att Stockholm har lägre personaltätet jämfört med landet i övrigt. Med minskad personal inom äldreomsorgen, bortprioriteras bland annat den sociala samvaron med de äldre; utomhusvistelser sker allt mer sällan och stödinsatser vid dusch hoppas ibland över.

Personalen blir till följd av nedskärningarna tvungna att göra mer på sina arbetsdagar. Konsekvenserna blir att de inte hinner med hela den biståndsbedömda insats som den äldre har rätt till. Detta drabbar de äldre på många olika sätt och resulterar i att deras livskvalité direkt påverkas och försämras. Det är för oss socialdemokrater uppenbart att dagens äldreomsorg inte täcker motionens syfte.

I ärendet hänvisar man till att intentionerna i förslaget uppfylls dels genom de vaktmästartjänster på sex timmar per år som erbjuds stadens 75-åringar och dels genom de förebyggande hembesöken. Hembesök är en viktigt förebyggande insats inom äldreomsorgen, men fakta visar att borgarnas ambitioner även inom det här området är orimligt låga. Skillnaderna mellan stadsdelarnas mål om förebyggande hemsök för 2008 är mycket stora. Stadsdelarnas mål innebär att endast cirka 3 350 kommer få hembesök under 2008. Detta innebär att mindre än sex procent av de cirka 63 000 personer i gruppen 75 år och äldre i Stockholm kommer att erbjudas den insats de har rätt till. Utifrån vetskapen om att erfarenheter från andra kommuner visar att cirka 30-40 procent av de tillfrågade brukar tacka ja till att få ett hembesök, kan vi konstatera att den borgerliga majoriteten redan idag gör alldeles för lite trots att de påstår motsatsen. Dessutom planerar Södermalms stadsdelsnämnd, som har den största budgeten för äldreomsorgen av alla stadsdelar, att endast genomföra 20 förebyggande hembesök under hela 2008. Södermalm har cirka 7 000 invånare över 75 år och många av dessa har inte hemtjänst.

I de försök som gjorts, konstaterade hemtjänstpersonalen att de äldre *"hade ett mycket stort inflytande över de insatser som gavs"* medan *"personer med ordinarie hemtjänst"* inte hade samma möjligheter till inflytande. Den borgerliga majoriteten menar att de genom kundvalssystemet garanterar de äldre i staden valfrihet. Om man ämnar vara konsekvent i sin politik, vore det besynnerligt om man i samma veva bortser från det ökade inflytandet som vårt förslag innebär för de äldre.

Vi är positiva till hemställan från Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd men konstaterar dels att nämnden slagits samman med Södermalms stadsdelsnämnd efter valet och dels att vi hellre ser en permanent verksamhet än nya försöksverksamheter. Pro-

jekten från Hägersten och Norrmalms stadsdelsnämnder är tillräckligt positiva för att fatta beslut och därmed permanenta verksamheten.

Det är nödvändigt att poängtera att kommunstyrelsens pensionärsråd är i linje med vår motion. Vi håller med KPR:s resonemang om att det är hög tid att utforma ett system där myndighetsbeslutet kommer att uttryckas i hemtjänstimmar per vecka. Att hänvisa till utvärdering av fixartjänsternas maximala sex timmar per år eller effekten av ökade förebyggande besök avvakta en omorientering, anser inte heller vi är tillfredsställande. Vi instämmer med KPR att detta borde kunna gå att genomföra under innevarande år.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion (2007:30) av Leif Rönngren (s) avslås.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnds, nuvarande Södermalms stadsdelsnämnd, hemställer om att på försök under två år erbjuda pensionärer över 80 år hemtjänst en till fyra timmar per månad genom förenklad biståndsprövning avslås.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:
KRISTINA AXÉN OLIN

Ewa Samuelsson

Anette Otteborn

ÄRENDENA

I motion (2007:30) av Leif Rönngren (s) föreslås att alla äldre över 75 år ges rätt till två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning samt att detta beaktas och implementeras i budget för 2008. Äldre skulle, enligt motionären, på detta sätt själva få makten över vad som ska utföras i hemmet och därtill få makten över hur och när hemtjänsten utförs.

I samband med Maria-Gamla stans stadsdelsnämnds verksamhetsplan för 2006 beslutade nämnden att hemställa hos kommunstyrelsen att på försök under två år erbjuda pensionärer över 80 år hemtjänst en till fyra timmar per månad genom förenklad biståndsbedömning. Syftet med försöket skulle vara att den äldre själv avgör behovet av serviceinsatser. Hemställan från Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd, se *bilaga 3*.

BEREDNING

Motion (2007:30) av Leif Rönngren (s) har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden samt till stadsdelsnämnderna Skarpnäck, Spånga-Tensta, och Södermalm. Kommunstyrelsens pensionärsråd har inkommit med synpunkter på ärendet den 15 januari 2008.

Hemställan från Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd om försöksverksamhet under två år med fyra timmars hemtjänst med förenklad biståndsprovning för pensionärer över 80 år har remitterats till stadsledningskontoret som har valt att svara på motion (2007:30) av Leif Rönngren (s) och hemställan från Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd i ett och samma tjänsteutlåtande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 4 februari 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Under hösten 2004 startade Hägersten respektive Norrmalm stadsdelsnämnder försöksverksamheter med att på prov erbjuda alla som fyllt 80 år hemhjälp med högst fyra timmar per månad med förenklat biståndsbeslut.

Stiftelsen Äldrecentrum har på uppdrag av Stockholm stad utvärderat detta försök med hemtjänst med förenklad biståndsbedömning i sin rapport 2006:1 'man söker inte hjälp i onödan'. Utvärderingen visar bland annat att deltagarna i projektet hade behov av hjälp i hemmet som i de flesta fall skulle ha berättigat dem att få ordinarie hemtjänst. De flesta ville främst ha hjälp med de tyngsta hushållssysslorna, till exempel

städning, inte sociala aktiviteter. De personer som deltog uppskattade möjligheten att själva få bestämma vilka insatser som skulle utföras. Detta innebär dock att den som har störst behov har minst inflytande över både insatser och tid medan de med minst behov skulle få det största inflytandet över både insatser och tid. Detta innebar enligt äldrecentrums utvärdering att likställighetsprincipen sätts ur spel.

Enligt biståndshandläggarna har den förenklade handläggningen varit tidsbesparande. Projektet aktualiserade att biståndshandläggarna lägger ner förhållandevis mycket tid på ansökningarna om hemtjänst från personer som har behov av mindre insatser. Stadsdelsnämndernas kostnader för hemtjänstinsatserna inom projektet var små och uppgick till mindre än en procent av den totala kostnaden för hemtjänsten.

Det försök som Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd föreslår har alltså redan genomlyst och utvärderats. Stadsledningskontoret föreslår därför att hemställen avslås. I och med att hushållsnära tjänster numera har införts har stora delar av behovet tillgodosetts. Hushållsnära tjänster utförs i eller i direkt anslutning till hemmet och kan t.ex. avse städning, trädgårdsarbete eller reparationer i hemmet. I Maria-Gamla stans stadsdelsnämnds förslag föreslås avgiften för denna typ av hemtjänst vara 180 kronor per timme eller ordinarie hemtjänsttaxa. Andra insatser utan biståndsbeslut görs för att förebygga skador och framtida vårdbehov. Alla kommuninvånare i staden över 75 år och äldre kan genom lagen om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre, få hjälp med vaktmästarservice upp till sex timmar per år utan någon form av biståndsbeslut. Stadsledningskontoret anser att detta är en viktig insats för att förebygga skador bland äldre. Därför har det beslutats i budget 2008 att alla över 75 år som inte är beviljade andra insatser ska erbjudas ett förebyggande hembesök.

Med samma argument som ovan anförs för att avslå Maria-Gamla stans hemställen avslås även motionen från Leif Rönngren (s) om rätten för alla Stockholmare över 75 år att få tillgång till två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 januari 2008 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande samt att ge äldreförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag på uppföljning av effekterna av de nya riktlinjerna, servicetjänster i form av vaktmästarservice samt förebyggande hembesök.

Reservation anfördes av vice ordföranden Leif Rönngren m fl (s), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Margareta Johansson (v), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Eivor Karlsson (mp), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 januari 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Den 1 januari 2008 införs nya riktlinjer i staden för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen. I dessa riktlinjer betonas att insatserna ska utföras i samråd med den enskilde och så långt det är möjligt tillgodose den enskildes önskemål. Detta görs bland annat i den genomförandeplan som utföraren alltid ska upprätta tillsammans med den enskilde. För att skapa flexibilitet ska även den enskilde, i samråd med utföraren, kunna byta ut en insats mot en annan inom ramen för biståndsbeslutet.

I och med de nya riktlinjerna kan också trygghetslarm beviljas genom förenklad biståndshandläggning. Vidare införs begreppet ”Samlat ansvar för hemmets skötsel”, vilket innebär att istället för att räkna upp alla i ett hem förekommande insatser i beställningen, får utföraren ta ett samlat ansvar för hemmets skötsel hos personer med ett mer omfattande behov av serviceinsatser. Detta kommer att medföra en minskad detaljreglering kring insatserna.

Alla kommuninvånare i staden som är 75 år och äldre kan genom lagen om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre, få hjälp med vaktmästar-service upp till sex timmar per år utan någon form av biståndsbeslut. Äldreförvaltningen anser att detta är en viktig insats för att förebygga skador bland äldre.

Som en utveckling av stadens förebyggande arbete har även beslutats i budget för 2008 att alla över 75 år som inte är beviljade andra insatser ska erbjudas ett förebyggande hembesök. Förebyggande hembesök ska genomföras i samarbete med landstinget.

Motionens förslag innebär dels att hemtjänst beviljas genom förenklad biståndshandläggning, dels att den enskilde blir beviljad ett visst antal timmar som denne mer eller mindre fritt får förfoga över.

Äldreförvaltningen anser att det finns vissa fördelar med att bevilja hemtjänst genom förenklad biståndshandläggning till t.ex. personer över en viss ålder. På så sätt kan bland annat tid och resurser frigöras för biståndshandläggarna som istället kan ägna mer tid för komplicerade utredningar, vårdtyngdsmätningar och uppföljningar.

Vad gäller frågan om att bevilja den enskilde ett visst antal timmar att förfoga över eller att istället bevilja insatser utifrån den enskildes behov, anser äldreförvaltningen att det skulle vara ohållbart i längden att ha två helt olika upplägg av hemtjänst parallellt. Det finns en uppenbar risk att det skulle uppfattas som att hemtjänst gavs i olika kvalitetsnivåer där de med minst behov fick störst inflytande över både insatser och tid och de med störst behov fick mindre möjligheter till detta inflytande. Detta framfördes också i Äldrecentrums utvärdering av försöket med förenklad biståndshandläggning.

Äldreförvaltningen anser att det därför är av stor vikt att staden inte inför någon ny form av hemtjänst. I de fall staden skulle överväga att bevilja de enskilda tid att förfoga över så som de själva önskar, bör detta gälla samtliga som blir beviljade någon form av hemtjänst, inte endast en viss grupp. Detta är också viktigt ur ett likställig-

hetsperspektiv. I de fall staden skulle överväga att införa en möjlighet att ansöka om hemtjänst genom förenklad biståndshandläggning anser äldreförvaltningen att detta istället skulle kunna genomföras genom ett system där insatser som bedöms motsvara tid upp till ett visst antal timmar per månad handläggs på ett förenklat sätt.

Äldreförvaltningen anser att det är viktigt att hemtjänsten på olika sätt utformas på ett mer flexibelt sätt för att kunna tillgodose alla skiftande behov. Äldreförvaltningen anser därför att effekterna av de nya riktlinjerna, servicetjänster i form av vaktmästar-service samt förebyggande hembesök bör följas upp för att få en bild av om dessa insatser fått en avsedd effekt.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 januari 2008 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som sitt svar på motion av Leif Rönngren (s) om rätten för alla stockholmare över 75 år att få tillgång till två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning.

Reservation anfördes av vice ordföranden Maria Hannäs (v), ledamoten Monika Lindh m.fl. (s) och ledamoten Birgitta Hansen (mp), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 januari 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Leif Rönngrens förslag påminner mycket om det försök som genomfördes under den förra mandatperioden med fyra timmars hemtjänst per månad för personer över 80 år med förenklad biståndsbedömning. Försöket genomfördes i två stadsdelsområden Norrmalm och Hägersten. Det pågick i ett år och avslutades under hösten 2005. Projektet utvärderades av Ingrid Hjalmarsson, Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum. Rapportens namn är "Man söker inte hjälp i onödan"

Syftet med projektet var att utveckla hemtjänsten så att den äldre själv skulle kunna bestämma över innehållet i insatsen. Det fanns möjlighet att få hjälp med t ex skötsel av hemmet, promenader, ledsagning eller social samvaro. De äldre var mycket nöjda med det enkla ansökningsförfarandet och att själva kunna bestämma vad som skulle utföras. Majoriteten ville ha hjälp med den tunga delen av städningen. De kunde välja att betala 180 kr/timme eller att betala enligt ordinarie hemtjänsttaxa.

Projektet aktualiserade att biståndshandläggare lägger ner alltför mycket tid på att handlägga ansökningar om hemtjänst från äldre med behov av lite hjälp.

Försöket var mycket uppskattat av hemtjänstmottagare och biståndshandläggare. Biståndshandläggningen förenklades och de äldre fick större inflytande över hjälpen

och den tid som de hade till förfogande. Den kritik som framfördes var att vårdbiträden upplevde det som frustrerande att de äldre som hade ordinarie hemtjänst fick insatser beviljat medan de som ingick i försöket fick tid beviljad, vilket innebar att de behandlades olika. Det fanns mer tid till att göra något extra för den äldre i försöket än i ordinarie hemtjänst.

Kostnaden för de stadsdelsförvaltningar som genomförde försöket var ett par hundratusen. Troligen skulle kostnaden öka om förslaget hade permanentats eftersom kännedomen om möjligheten att få hemtjänst skulle öka. Ifrån utvärderingen av försöksperioden framgick att de personer som haft den förenklade biståndsbedömningen i stor utsträckning skulle ha erhållit ordinarie hemtjänst. En del äldre uppfattade det eventuellt som svårare att ansöka om hemtjänst och få den beviljad än vad det egentligen var.

Under 2008 ska förebyggande hembesök med information av vad äldreomsorgen kan erbjuda genomföras för alla över 75 år i Skarpnäcks stadsdelsområde. Det kommer innebära att en hel del personer som har behov av hemtjänst men som tidigare inte har ansökt kommer att fångas upp. En del av dem som annars kanske hade ansökt om hemtjänst med förenklad biståndsbedömning, men egentligen är berättigade till ordinarie hemtjänst.

Som ett led i att förbättra livskvaliteten för de äldre och förebygga fallskador erbjuder förvaltningen fixarservice i hemmet hos personer över 75 år. Vaktmästarservice erbjuds till alla, maximalt sex timmar per år, både till dem som har hemtjänst och till dem som inte har. Den service som vaktmästaren tillhandahåller är inte den typ av service som hemtjänsten normalt ger. Vaktmästaren har arbetat sedan i december 2006 och i början var det inte så stor efterfrågan på hans tjänster men efterhand har antalet personer som har hört av sig ökat. Information har gått ut i form av tre annonser i Mitt i Söderort, information på Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings hemsida och anslag med bild och text som har satts upp på vårdcentraler, apotek och på andra anslagstavlor.

Fr.o.m. 1 juli 2007 finns möjligheten för den enskilde att använda sig av hushållsnära tjänster och dra av på skatten. Förslaget innebär att kostnaden för att köpa hushållstjänster sänks med ungefär 50 procent. För att få skattelättnad ska arbetet vara utfört i eller i anslutning till köparens eller dennes förälders bostad eller fritidshus och den som utför arbetet ska ha F-skattsedel. Den sammanlagda skattereduktionen uppgår till högst 50 000 kronor per person och år. Den som köper hushållstjänster ska ha möjlighet att få jämkning, vilket innebär att skattelättnaden märks redan i samband med att tjänsten köps. Några stickprov på nätet av vad marknaden har att erbjuda visar att det är fullt möjligt att exempelvis få städad för ca 150-175 kr/timme efter att skattereduktionen är gjord.

Motionärens förslag med två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning är en fördubbling av antalet timmar jämfört med det försök som tidigare genomfördes och förslaget innebär också att åldern sänks från 80 till 75 år. Förslaget är behjärtansvärt, men mer kostsamt än det tidigare försöket.

Fördelen med systemet var dels att pensionärerna var nöjda och dels att biståndsbedömningen förenklades. Det visade sig dock att flertalet som fick hjälpen beviljad hade kunnat få ordinarie hemtjänst. Det är dock en fördel om biståndshandläggningen

kan förenklas. Personen kan få hjälp utan att ett hembesök görs t.ex.

Max-avgiften som gäller för 2008 när personen har hjälp en till två tillfällen i veckan är 685 kr/månad. De som väljer att inte lämna några inkomstuppgifter betalar max-avgiften. I annat fall beräknas avgiften utifrån inkomstuppgifter. De som medverkar i en utredning från biståndsenheten kan få en lägre avgift beroende på aktuell inkomst av tjänst, inkomst av pension samt inkomst av kapital.

Nackdelen med förslaget är att i ordinarie hemtjänst får den enskilde en insats beviljad och med förenklad biståndsbedömning beviljas personen en tid. Det kan innebära att hos de pensionärer som har mindre behov har vårdbiträdet mer tid och större möjlighet att vara flexibla än hos dem som har större behov. Oftast vill de äldre ha hjälp med städning. Vårdbiträdet roll blir då i större utsträckning att städa än att utföra omvårdnadsarbete. För att behålla vårdbiträden/undersköterskor i yrket har stadsdelens enheter upphandlat städtjänster till dem som enbart har hjälp med städning.

Sammantaget anser förvaltningen att förslaget är behjärtansvärt och kan verka förebyggande för äldre så att tiden med stora omvårdnadsbehov blir kortare. Hemtjänst med förenklad biståndsbedömning bör gälla från 80 år och med fyra timmar per månad. Det är samma modell som i det försök som tidigare genomförts och utvärderats. Annan åldersgräns och tidsomfattning kan diskuteras när effekterna av ett införande av förenklad biståndsbedömning i hela staden har utvärderats. Om förslaget ska genomföras är det en förutsättning att ekonomiska resurser tillförs stadsdelsförvaltningarna.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 januari 2008 att godkänna förvaltningens remissvar.

Reservation anfördes av ledamöterna Abdo Goriya (s), Awad Hersi (mp), Eva Andersson (s), Rune Olofsson (s) och Ornina Younan (s), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Jonas Ljungstedt (v), *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 december 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Omsorgen om äldre är en verksamhet som kommer att växa. Vi blir allt äldre men det är inte så att alla de ”extra” åren är friska år. Allt fler kommer därför att under kortare eller längre tid bli beroende av insatser från äldreomsorgen. Detta kommer naturligtvis att påverka kommunens ekonomi. Det är därför angeläget att slå fast att det är viktigt att de resurser som samhället anslår till de äldre i första hand går till dem som behöver mest hjälp. Det är viktigt att de som behöver stora insatser får det och det

med god kvalitet. Våra äldreboenden bör hålla en hög standard både när det gäller lokaliteterna och omsorgen. Det är till dessa verksamheter äldreomsorgens pengar bör destinerats i första hand.

Omsorgen om de äldre ska präglas av respekt. Det är viktigt att ta hänsyn till den enskildes önskan och vilja. Det är också viktigt att de äldre själva är aktiva på alla sätt efter förmåga för att på så sätt bibehålla så många kroppsfunktioner som möjligt så länge det går. Det är därför inte självklart att insatt hjälp är positiv för den enskilde. Tvärtom kan den innebära att de äldre rör sig för lite och använder sina muskler för lite. Att bli äldre innebär inte automatiskt att man ska ha hjälp med städning, tvätt etc.

Det låter kanske positivt med förenklad biståndsbedömning men som vi ser det innebär det en del problem. Åldrandet är väldigt individuellt. Många yngre än 75 är i behov av hjälp och en hel del över 80 klarar sig utmärkt själva. Idén att fullt friska kapabla 75-åringar ska kunna disponera 2 timmar i veckan av samhällets resurser anser vi vara fel utnyttjande av samhällets resurser.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 januari 2008 att avstyrka motionen och att därutöver anföra följande:

Åldern i sig har idag ingen betydelse – man kan som 75-åring vara mycket pigg eller väldigt sjuk. Är man som i det senare fallet mycket dålig, finns det möjlighet att via en biståndsbedömning få hemtjänst. Vi menar att den som har behov av mest stöd, skall få det.

Förvaltningen hänvisar till den försöksverksamhet som pågick mellan åren 2004-2005 i Hägersten och Norrmalm med förenklad biståndsbedömning för äldre som fyllt 80 år. Utvärderingen visade att de personer som fick tjänsten skulle i alla fall ha blivit biståndsbedömd för hemtjänst, men också att staden fick två olika system för att bevilja hemtjänst.

Staden har nu antagit nya riktlinjer för biståndsbedömning, i vilka det finns möjlighet för den äldre personen att istället för en biståndsbedömd insats, få en annan insats. Vi tycker att detta är mycket bra – att låta den äldre medborgaren, låt oss kalla henne för Elsa, har ett sådant inflytande på sin vardag. Vill Elsa hellre promenera i stället för att få städat, är det bra, men att detta i så fall skall dokumenteras som en avvikelsehantering.

I de nya riktlinjerna finns även möjlighet till trygghetslarm för den som känner oro. Samtidigt är vi medvetna om att biståndsbesluten är myndighetsutövning och att skattemedel står för kostnaden. Då måste dels kommunallagen tillämpas, dels full kostnadskontroll tillämpas. Finns det möjlighet till en

administrativ och kostnadseffektiv kostnadskontroll välkomnar vi det, vilket vi också tidigare givit uttryck för i tidigare remissvar. Flera kommuner som har ett enklare system måste studeras.

Vi stöder också stadsdelsförvaltningens synpunkt att frågan om förenklad biståndsbedömning kan tas upp på nytt efter utvärdering av de förebyggande hembesök, som gjorts till stadens äldre över 75 år, som inte är beviljade annan insats.

Reservation anfördes av ledamöterna Jan Forsell m.fl. (s), Birger Jeansson (mp) och Åsa Hagelstedt (v), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Pia Toremar (c), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 december 2007 har i huvudsak följande lydelse.

De nya riktlinjerna för biståndsbedömning stärker den enskildes inflytande och innebär att brukaren ska kunna påverka hemtjänstinsatserna och omdisponera inom ramen för det beviljade tidsintervallet. Större hänsyn ska tas till den enskildes egna önskemål.

Servicejänster i form av vaktmästarservice för äldre ”fixare” ska även fortsättningsvis tillhandahållas avgiftsfritt till samtliga som fyllt 75 år, maximalt sex timmar per år och hushåll.

Mellan åren 2004-2005 pågick i stadsdelsområdena Hägersten och Norrmalm en försöksverksamhet med förenklad biståndsbedömning för äldre som fyllt 80 år. Äldrecentrum utvärderade projektet och i rapporten framkom inte något större behov av tjänsten. Majoriteten av deltagarna i projektet var mycket nöjda med att själva bestämma vad som skulle utföras samt att kunna disponera hjälptiden. Rapporten (2006:1) rubricerades ”Man söker inte hjälp i onödan”.

I anvisningarna till Budget 2008 för Stockholms stad ska stadsdelsförvaltningarna erbjuda alla över 75 år som inte är beviljade annan insats ett förebyggande hembesök i samverkan med landstinget. Stadsdelsförvaltningen föreslår att frågan om förenklad biståndsbedömning tas upp på nytt efter genomförd utvärdering av de förebyggande hembesöken.

Kommunstyrelsens pensionärsråd

Kommunstyrelsens pensionärsråd gjorde vid sitt sammanträde den 15 januari 2008 följande uttalande:

KPR har vid flera tillfällen framfört att den eftersträvar att öka de äldres eget inflytande på hemtjänstens uppgifter i det egna hemmet. KPR har därför förordat att myndighetsbeslutet skall precisera den tid som beviljats.

En sådan inriktning uppfattas som positiv av den äldre. Härutöver har KPR påpekat att ett sådant system effektiviserar stadens ekonomiska uppföljning. Genom att den äldre ges möjlighet att följa upp att den beviljade tiden verkligen utförs, kommer staden endast att betala för utförda prestationer.

Resultaten från försöksverksamheten och Äldrecentrums utvärdering är entydigt positiva.

Vi har mot den bakgrunden svårt att förstå förvaltningens avstyrkande. Med full respekt för att inte olika system skall verka parallellt, menar vi att det är hög tid att utforma ett system där myndighetsbeslutet kommer att uttryckas i hemtjänsttimmar/vecka. Att med hänvisning till utvärdering av fixartjänsternas maximala 6 tim/år eller effekten av ökade förebyggande besök avvakta en omorientering, finner vi inte godtagbart.

KPR vill i stället fästa uppmärksamhet på tjänsteutlåtandets övergripande positiva inställning till motionens tankegångar. KPR vill starkt rekommendera Äldrenämnden att ge förvaltningen i uppdrag att snarast utarbeta ett förslag till ett system som skall kunna omfatta såväl generella beslut med förenklad biståndsbedömning och individualiserad sådan. Systemet bör kunna införas under innevarande år.

RESERVATIONER M.M.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Leif Rönngren m fl (s) enligt följande:

Vice ordföranden Leif Rönngren m fl (s) reserverar sig med hänvisning till sitt förslag till beslut:

I huvudsak bifalla motionen
därutöver anföra följande

Det är viktigt och positivt att äldreförvaltningen berett detta ärende och sett över möjligheterna med att införa två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning till alla över 75 år.

Vi socialdemokrater vill garantera våra äldre en trygg och inflytelserik vardag och därför gav vi i vår reservationsbudget för 2008 äldreomsorgen i uppdrag att implementera just detta förslag. Vidare har vi avsatt 164 miljoner kronor utöver den borgerliga majoriteten på äldreomsorgen.

I det försök som gjordes, konstaterade hemtjänstpersonalen att de äldre *"hade ett mycket stort inflytande över de insatser som gavs"* medan *"personer med ordinarie hemtjänst"* inte hade samma möjligheter till inflytande. Den borgerliga majoriteten menar att de genom kundvalssystemet garanterar de äldre i staden valfrihet. Om man ämnar vara konsekvent i sin politik, vore det besynnerligt om man i samma veva bortser från det ökade inflytandet som vårt förslag innebär för de äldre.

Det är nödvändigt att poängtera att kommunstyrelsens pensionärsråd är i linje med vår motion. Vi håller med KPR:s resonemang om att det är hög tid att utforma ett system där myndighetsbeslutet kommer att uttryckas i hemtjänsttimmar per vecka. Att hänvisa till utvärdering av fixartjänsternas maximala 6 tim per år eller effekten av ökade förebyggande besök avvakta en omorientering, anser inte heller vi är tillfredsställande. Vi instämmer med KPR att detta borde kunna gå att genomföra under innevarande år.

Reservation anfördes av ledamoten Margareta Johansson (v) enligt följande:

Ledamoten Margareta Johansson (v) reserverar sig med hänvisning till sitt förslag till beslut:

Att delvis bifalla motionen
Därutöver anföra

Det är viktigt att understryka att rätten till förenklad biståndsbedömning i vänsterpartiets förslag inte handlar om att få två helt olika upplägg av hemtjänst.

I vänsterpartiets förslag i 2008 års budget har vi avsatt medel för 4 timmars förenklad biståndsbeslut i månaden för personer över 75 år, den rätten att bestämma över de 4 timmarna i månaden gäller även för personer som har en högre biståndsbedömd hjälp.

Reservation anfördes av ledamoten Eivor Karlsson (mp) enligt följande:

Ledamoten Eivor Karlsson reserverar sig med hänvisning till sitt förslag till beslut:

Att i huvudsak godkänna förvaltningens förslag till beslut och att därutöver anföras: I miljöpartiets förslag, 2008 års budget, har vi avsatt medel för fyra timmars förenklat beståndsbeslut i månaden för alla personer över 75 år. Det har bedrivits som ett lyckat försök i några stadsdelar under förra mandatperioden. Resultatet från försöksverksamheten och Äldrecentrums utvärdering är entydigt positiva.

Att hänvisa till servicetjänsten, Fixar-Malte, idag endast sex timmar per år, är inte en adekvat jämförelse som alternativ till förenklat biståndsbeslut.

Ur Socialstyrelsens meddelarblad augusti 2006: ”Servicetjänsten avser tjänster som är avsedda att förebygga skador, olycksfall eller ohälsa och som inte utgör personlig omvårdnad.”

Miljöpartiet anser att servicetjänsten ska omfatta alla personer som fyllt 67 år. Något tak anser vi inte befogat. Det är inte belagt att äldre överutnyttjar denna tjänst.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Maria Hannäs (v), ledamoten Monika Lindh m.fl. (s) och ledamoten Birgitta Hansen (mp) till förmån för motionen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamöterna Abdo Goriya (s), Awad Hersi (mp), Eva Andersson (s), Rune Olofsson (s) och Ornina Younan (s) enligt följande:

Vi reserverar oss mot beslutet då vi yrkat bifall till motionen.

Reservation anfördes av ledamoten Jonas Ljungstedt (v) enligt följande:

Jag reserverar mig mot beslutet då jag yrkat att stadsdelsnämnden skulle besluta

Att delvis stödja motionen

Att därutöver anföras följande

Instämmer i det som beskrivs i motionen, bland annat hur nya riktlinjer arbetas fram och synpunkter från äldreinspektörerna. Det är mycket angeläget att de äldre själva får makten över vad som ska utföras i deras hem.

I Vänsterpartiets förslag i 2008 års budget har vi avsatt medel för 4 timmars förenklat biståndsbeslut i månaden för personer över 75 år, den rätten att bestämma över de 4 timmarna i månaden gäller för personer som har en högre biståndsbedömd hjälp.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamöterna Jan Forsell m.fl. (s), Birger Jeansson (mp) och Åsa Hagelstedt (v) enligt följande:

Vi föreslår att som svar på remissen tillstyrka motionen.

Ersätтарыtrande gjordes av Pia Toremar (c) enligt följande:

Om jag hade haft yrkanderätt, hade jag röstat enligt majoritetens förslag.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2007:30

2007:30

Motion av Leif Rönngren (s) om rätten för alla stockholmare över 75 år att få tillgång till 2 timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning

Dnr 327-3313/2007

Efter väldigt lång tid är nu de nya riktlinjerna äntligen på väg fram till stadsfullmäktige för beslut. Flera positiva förändringar föreslås. Nästan uteslutande handlar riktlinjerna om förändringar som varit beredda sedan förra mandatperioden och inga egentliga nyheter presenteras av den borgerliga alliansen i Stockholm. I sig är detta märkligt då nuvarande majoritet i opposition var starkt kritiska till hur äldreverksamheterna i staden sköttes och att det inte gjordes nog för de äldre. Ständig utveckling och förbättring är ett viktigt förhållningssätt till alla politiskt styrda verksamheter.

Flera av riktlinjeförslagen handlar om att de äldre själva skall få både förstärkt rätt att välja och samtidigt få göra dessa val utifrån den egna upplevelsen och behovet. Det handlar om möjligheten att välja mellan matlåda eller hemlagat, att otrygghet skall vara nog för att få ett trygghetslarm, att det är den enskilde äldres egen upplevelse och eventuella sociala isolering som nu skall ligga till grund för beslut om exempelvis boende.

Under flera år har äldreinspektörerna, äldreombudsmannen och revisorerna tagit upp brister och problem i samband med biståndsbedömningar. Äldrecentrum har i sina rapporter också tagit upp detta och samtidigt haft resonemang om organisationen kring vård och omsorg i kommunen kontra landstinget. De äldre själva har allt att vinna på ökad samverkan och samarbete mellan de olika huvudmännen.

Ett ytterligare steg att ta som återstår, som inte tagit med i det nya arbetet med riktlinjerna är vårt förslag om att alla Stockholmare över 75 år skall ha rätt till 2 timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning.

På detta sätt skulle de äldre själva få makten över vad som skall utföras i hemmet och också mer hur och när. I rapporter och utvärderingar finns många beskrivningar av när det inte fungerar med biståndsbedömning eller utförande och uppföljning av insatserna.

Det finns återgivet hur exempelvis vård- och omsorgspersonal inte längre hinner ta av sig ytterkläderna för att de måste vidare. Hemtjänst- och vårdpersonalen kan, och får inte, heller möta de eventuella önskemål och behov som finns för stunden i det vardagliga mötet med den enskilde äldre. De måste hålla sig till vad som är bedömt och beslutat, både i insats och i tid.

Det är nu dags att ta ett steg bort från denna totalt reglerande modell för värdering av behov och insatser. Fördelen med att avsätta två timmar i veckan utifrån den enskilde äldre är också att personalen bättre får använda sin yrkeskompetens och erfarenhet utifrån hur det ser ut på plats vid tillfället och inte vad som myndigheten beslutat vid en tidigare bedömning.

Med anledning av detta föreslår undertecknad att

1. alla stadens äldre över 75 år ges rätt till två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning
2. detta beaktas och implementeras i budget för 2008.

Stockholm den 3 september 2007

Leif Rönngren